

หัวข้อวิทยานิพนธ์ : การศึกษาศักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชนเผ่าโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ในชุมชนบ้านห้วยน้ำขุ่น ตำบลท่าก้อ อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย

ชื่อผู้วิจัย : นางสาวชื่อฟาง แซ่ลี

สาขา : การจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

: ดร.บังอร นัตรุ่งเรือง

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

: รองศาสตราจารย์อรุณรัตน์ วิเชียรเขียว อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพทางวัฒนธรรมชนเผ่าของชุมชนบ้านห้วยน้ำขุ่น ในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชนเผ่าและเพื่อวิเคราะห์หาแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชนเผ่าอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน ในชุมชนบ้านห้วยน้ำขุ่น ตำบลท่าก้อ อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ประชาชนของทั้ง 4 ชนเผ่าในพื้นที่ชุมชนบ้านห้วยน้ำขุ่น ทั้งหมดจำนวน 242 คน คือ ชนเผ่าจีนยูนนาน(จีนฮ่อ) จำนวน 65 คน ชนเผ่าอาข่า(อิก้อ) จำนวน 65 คน ชนเผ่าลาหู่(มูเซอ) 65 และชนเผ่าอาเชออีก 47 คน เจ้าหน้าที่ของรัฐในพื้นที่ จำนวน 11 คน กลุ่มผู้นำชุมชน จำนวน 32 คน โดยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์แบบปลายเปิด แบบประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมแบบสอบถามความคิดเห็น การสำรวจสภาพความเป็นจริงของชุมชนและการจัดประชุมกลุ่มย่อยเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลตามกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์ของการวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งเป็นสองส่วน คือข้อมูลเชิงปริมาณนำมาวิเคราะห์โดยใช้การวิเคราะห์แบบ One-way Anova หรือ F-test เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลตามประเด็นการศึกษาในเรื่องต่างๆ จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) โดยนำเสนอข้อมูลในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย และข้อมูลเชิงคุณภาพใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยเน้นการศึกษาและวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลจากการสำรวจสภาพความเป็นจริงในพื้นที่ ข้อมูลจากแบบประเมิน แบบสอบถาม และข้อมูลจากความคิดเห็นของคนใน

ชุมชนเป็นหลัก เพื่อวิเคราะห์หาแนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชนเผ่าโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยนำเสนอข้อมูลแบบพรรณนาวิเคราะห์ ประกอบข้อมูลทางสถิติ

จากการศึกษาพบว่า ชุมชนบ้านห้วยน้ำขุ่น มีศักยภาพในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชนเผ่า โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง โดยชุมชนมีเอกลักษณ์อันโดดเด่นทางวัฒนธรรมของชนเผ่าที่หลากหลาย มีศักยภาพในการดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวหลายประเภท แต่ชุมชนยังขาดความรู้ความเข้าใจและไม่มีความสามารถในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวได้ ในเบื้องต้นสามารถจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมและประเพณีที่หลากหลายของแต่ละชนเผ่าได้ตามตารางปฏิทินกิจกรรมทางวัฒนธรรมชนเผ่า ด้านศักยภาพในการรองรับการท่องเที่ยวยังไม่มีความพร้อม ซึ่งยังต้องพัฒนาปรับปรุงและแก้ไขอีกมาก เนื่องจากชุมชนยังไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานที่ได้มาตรฐานสำหรับให้บริการนักท่องเที่ยวได้ นอกจากนี้ชุมชนยังขาดความพร้อมในเรื่องการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ขาดบุคลากรที่มีความสามารถในการให้บริการนักท่องเที่ยว และชุมชนยังขาดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการท่องเที่ยวอย่างแท้จริง เนื่องจากชุมชนยังไม่มีการท่องเที่ยวเกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม แนวทางจากผลการศึกษาในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชนเผ่าในชุมชนบ้านห้วยน้ำขุ่น ควรจะพัฒนาแบบค่อยเป็นค่อยไปบนพื้นฐานของศักยภาพทรัพยากรทางวัฒนธรรมชนเผ่า ความพร้อมของชุมชน และความต้องการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนเป็นหลัก โดยมีการร่วมของชุมชน ได้สร้างแนวทางการจัดรายการนำเที่ยวที่เหมาะสมกับชุมชน

การวิเคราะห์ความคิดเห็นของชาวบ้านทั้ง 4 ชนเผ่า ทำให้เห็นความสอดคล้องและความแตกต่างของความคิดเห็น อันจะเป็นประโยชน์สำหรับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชนเผ่าของชุมชนให้ยั่งยืนต่อไป โดยเฉพาะความคิดเห็นที่สอดคล้องกันในเรื่องของการสร้างบุคลากรทางการท่องเที่ยว การอบรมให้ความรู้ด้านการท่องเที่ยวกับคนในชุมชน การเปิดรับโอกาสการพัฒนาการท่องเที่ยวจากสังคมภายนอกและภายใน การฟื้นฟูประเพณีและ วัฒนธรรมชนเผ่าของชุมชน การพัฒนาคุณภาพมาตรฐานของสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน การพัฒนาคุณภาพสินค้าแปรรูปต่างๆสำหรับจำหน่ายเป็นของฝากของที่ระลึกแก่นักท่องเที่ยว และการใช้สื่อการประชาสัมพันธ์ในการทำการตลาดให้เข้าถึงทุกกลุ่มเป้าหมาย โดยเฉพาะการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อบนระบบอินเทอร์เน็ต ในส่วนของความคิดเห็นที่แตกต่างกันนั้น ควรมีการปรับให้มีความสอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยเฉพาะในเรื่องของความต้องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนของทั้ง 4 ชนเผ่า รวมทั้งการปลูกฝังจิตสำนึกในเรื่องความรักและความหวงแหนในศิลปวัฒนธรรมของชนเผ่าตน โดยการถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจใน

เรื่องกิจกรรมในพิธีกรรมต่างๆแก่ลูกหลาน เพื่อให้ลูกหลานได้เรียนรู้และสืบทอดวัฒนธรรมชนเผ่าต่อไป สำหรับชุมชน ควรสร้างกิจกรรมทางการท่องเที่ยวจากกิจกรรมทางวัฒนธรรมของทั้ง 4 ชนเผ่าในชุมชน ที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต ความเชื่อและกิจกรรมทางศาสนา และควรสร้างคุณภาพของการบริการมากกว่าผลประโยชน์ในเรื่องรายได้ รวมทั้งควรร่วมกันป้องกันผลกระทบทางลบจากการท่องเที่ยวต่างๆ ทั้งจากต้นเหตุและปลายเหตุ

Thesis Title : A Study of the potentiality of the tribe cultural tourism development based on community participation in Baanhuaynamkhun Community, Thakor Sub-District, Maesuay District, Chiang Rai Province.

The Author : Chuefang Saelee

Programme : Sustainable Tourism Management

Thesis Advisors : Dr. Bung-on Chartrungruang Principal Advisor
: Assoc. Prof. Aroonrut Wichienkeao Co - Advisor

ABSTRACT

The objectives of this research are to study the cultural potential and to analyze the guidelines for cultural tourism development with the help of community participation at Baanhuaynamkhun community, Thakor Sub-district, Maesuay District, Chiang Rai Province.

The samples involved in this study comprise 242 people; 65 from the Yunnan Tribe, 65 from the Akha Tribe, 65 from the Lahu Tribe, 47 from the Akhe Tribe, 11 local state officials and 32 community leaders. The research instruments for the data collection were an open-ended structured interview, an assessment form for cultural tourism site quality standard, an opinion questionnaire, an actual community survey, and the focus groups. The data were divided into two parts. The quantitative data were analyzed using frequency, percentages and arithmetic means. The content analysis was employed to analyze the qualitative data with the focus on a comparative analysis of the data in order to analyze suitable guidelines for developing the community as a cultural tourist site with community participation. The results are presented descriptively with statistic data.

The analysis results reveal that the potential to develop the community as a cultural tourism site is at a medium level. The distinct aspect of the community as a tourist attraction is the cultural diversity of the hill tribes. However, the community lacks the understanding and the knowledge of tourism management. The community is able to organize various traditional and

cultural activities, but still lacks basic standardized facilities to accommodate tourists. The community is also not ready for tourism management due to the lack of experienced personnel, knowledge and understanding of tourism because there has not been any concrete tourism-related management in the community. Regarding the cultural tourism development guidelines, it is recommended that the development should be gradual, based on the cultural resources, readiness and participatory needs of the community. There are main development aspects: facilities, tourism organization management, personnel, and itinerary planning.

A comparative analysis between the opinions of the 4 hill tribes reveals the similarities and differences of the opinions, which would be useful for sustainable cultural tourism development. The similarities included developing qualified tourism personnel and training in tourism for the community, Embracing development opportunities from the outside societies as well as the inside, revitalizing a community's culture, developing basic standard facilities, developing local souvenir quality, and utilizing public relations media to reach the community's target groups, especially by using the internet. The differences, which should take in the adjustment of the congruency and the same directions, were the predication needs in the tourism development activities of the 4 hill tribes, raising the youth's awareness and appreciation of their cultures which can be achieved through learning and conservation between the younger and older generations. Furthermore, activities related to the tribe's lifestyle and beliefs should be promoted and service quality should outweigh monetary benefits. Additionally, all parties should take part in preventing the negative impacts from tourism.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาจาก ดร.บังอร ฉัตรรุ่งเรือง ประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์อรุณรัตน์ วิเชียรเขียว กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ ดร. ศิริ ฮามสุโพธิ์ ประธานสอบวิทยานิพนธ์ที่ได้เดินทางไกลมาจาก จังหวัดกาฬสินธุ์ถึงจังหวัดเชียงใหม่ และให้ความเมตตาในการให้คำแนะนำเพื่อให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณผู้ใหญ่บ้านนายภพนธ์ มณีหยก ผู้อำนวยการโรงเรียนห้วยน้ำขุ่นวิทยานายสิริชัย เชื้ออินตะ ที่ให้ความอนุเคราะห์ใช้ห้องประชุมโรงเรียนสำหรับเป็นสถานที่ประชุมชาวบ้านถึง 3 รอบ ผู้อำนวยการโรงเรียนสอนภาษาจีนบ้านห้วยน้ำขุ่น นายวันชัย เมธาสวรรกุล ให้ความอนุเคราะห์ใช้ห้องประชุมโรงเรียนสำหรับให้ความรู้เรื่องการท่องเที่ยวสู่เยาวชน และผู้ช่วยจะพือ จะนะ ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน เป็นธุระให้ผู้วิจัยในการรับส่งเอกสาร ติดต่อประสานงานกับชาวบ้าน และหน่วยงานภาครัฐทุกองค์กรในพื้นที่ ตลอดจนผู้อาวุโสทุกท่าน ชาวบ้านและเยาวชนทั้ง 4 ชนเผ่าในชุมชนบ้านห้วยน้ำขุ่น ตำบลท่าก้อ อำเภอมะสอย จังหวัดเชียงรายทุกคน ที่ช่วยอำนวยความสะดวก และให้ความร่วมมือในทุกกิจกรรมเป็นอย่างดี ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อศึกษาวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณเพื่อนนักศึกษา สาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน รุ่น 1 และรุ่น 2 ทุกคนโดยเฉพาะคุณ เอราวัน เป็งมด คุณศิริชา เป็งฮวด และคุณพัชริน จันทร์สว่าง ที่ให้ความช่วยเหลือในการลงพื้นที่ทำวิจัย และให้คำแนะนำที่ดีในด้านต่างๆ อีกทั้งเป็นแรงผลักดันในการทำวิจัยให้ประสบความสำเร็จ

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ คุณพ่อผู้ฝากกับคุณแม่เสียวฟาง แซ่ลี และแม่บุญธรรม คุณสุจิตร สุสิกขโกศล ผู้ซึ่งอยู่เบื้องหลังความสำเร็จทั้งหมด คอยให้กำลังใจ ทุนการศึกษา และกระตุ้นเตือนให้เกิดความกระตือรือร้นไม่ให้ย่อท้อต่ออุปสรรค และทำงานด้วยความรอบคอบจนทำให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้เสร็จสมบูรณ์ได้

ชื่อฟาง แซ่ลี